

การพัฒนารูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย

นายอำนาจ บัวศิริ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

ภาควิชาอุดมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 971-688-755-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**DEVELOPMENT OF THE MODEL FOR THE INTERNATIONAL
UNIVERSITY OF BUDDHIST MONKS IN THAILAND**

MR. AMNAJ BUASIRI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Doctor of Philosophy

Department of Higher Education

Graduate School

Chulalongkorn University

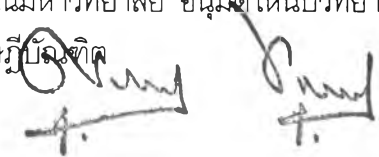
Academic Year 1966

ISBN 974-633-755-6

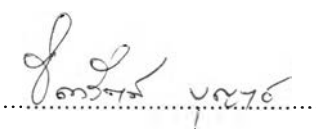
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนารูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย
โดย นายอำนาจ บัวศิริ
ภาควิชา อุดมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. พรชูลี อาชวอำรุง
 พระธรรมปิฎก

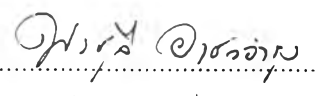

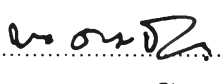
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษา หลักสูตรปริญญาดุษฎีบัณฑิต

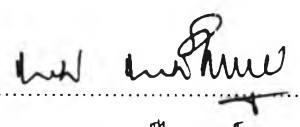

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ อึ้งสุวรรณ)

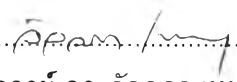
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

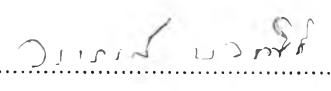

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชิตาร์ตน์ บุญบุษ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. พรชูลี อาชวอำรุง)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(พระธรรมปิฎก)

.....กรรมการ
(ดร. พนม พงษ์ไพบูลย์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ บวรศิริ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

อำนาจ บัวศิริ : การพัฒนารูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติในประเทศไทย (DEVELOPMENT OF THE MODEL FOR THE INTERNATIONAL UNIVERSITY OF BUDDHIST MONKS IN THAILAND) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.พรชูลี อาชวอำรุง, พระธรรมปิฎก, 474 หน้า
ISBN 974-633-755-6

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย โดยใช้กระบวนการวิจัยอนาคตปริทัศน์เป็นการวิจัยพื้นฐานเชิงธรรมชาติ มีการสืบค้นเอกสารทุกประเภท รายงาน สังเกต สัมภาษณ์ จัดประชุมสัมมนาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนตรวจสอบความเป็นไปได้โดยอิงผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ภาวะการนำ มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติมีสภาพมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรบริหารสูงสุด มีกรรมการเป็นพระสงฆ์มากกว่ากรรมการคฤหัสถ์ มีสภาคณาจารย์ทำหน้าที่ปกป้องสิทธิประโยชน์ของคณาจารย์ที่มาจากหลายชาติ มีสภาวิชาการสนับสนุนงานวิชาการของมหาวิทยาลัย มีอธิการบดีเป็นภิกษุ บริหารงานให้เป็นไปตามนโยบายของมหาวิทยาลัย

2. หลักการ มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติมีปรัชญาที่สะท้อนความเป็นนานาชาติ คือ "ปัญญาเป็นแสงสว่างแห่งโลก" มีวัตถุประสงค์และภารกิจเพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย เผยแพร่วิชาการพระพุทธศาสนาของโลก สร้างศาสนทายาททางพระพุทธศาสนา สอนแลกเปลี่ยนและบริการวิชาการแก่สังคมและนานาชาติ อนุรักษ์ สืบทอดและเสริมสร้างศิลปกรรม อารยธรรมโลก สนับสนุนการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในโลก มีกฎหมายจัดตั้งสถาบันเป็นของตนเอง มีกองทุนมูลนิธิเป็นเจ้าของกิจการมหาวิทยาลัย

3. โปรแกรม เริ่มเปิดหลักสูตรขั้นต้นระดับปริญญาตรี มีวิชาการพระพุทธศาสนาเป็นวิชาแกน ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างองค์ความรู้และศึกษาวิชาการด้านอื่นๆ จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ ใช้รูปแบบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฝึกชีวิตความเป็นนักบวช และสร้างอุดมการณ์ช่วยเหลือสังคม มีหน่วยบริการนักศึกษาต่างชาติ

4. ทรัพยากร มีอาจารย์ทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์ที่มาจากหลายประเทศมาปฏิบัติงานร่วมกัน อาจารย์ มีพื้นความรู้ มีความเชื่อมั่นศรัทธาในศาสนาเป็นอย่างดี มีประสบการณ์ระดับนานาชาติ ใช้งบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นบางส่วนและจากมูลนิธิเป็นหลัก

5. โครงสร้างภายใน มีการจัดองค์กรบริหารภายใน โดยมีกรรมการคณะต่าง ๆ แบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบดำเนินกิจการมหาวิทยาลัย มีกฎระเบียบข้อบังคับภายในเป็นของตนเอง

การตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติไปดำเนินการ พบว่ามีความเป็นไปได้ และสามารถปรับปรุงพัฒนามหาวิทยาลัยสงฆ์ปัจจุบันให้มีความเป็นนานาชาติได้พร้อมด้วยการอภิปรายและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ภาควิชา ศึกษาศาสตร์
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิติ *อนุ บัวศิริ*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *พรชูลี อาชวอำรุง*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม *พระธรรมปิฎก*

C 442491 : MAJOR HIGHER EDUCATION

KEY WORD: INTERNATIONAL UNIVERSITY / BUDDHIST MONKS EDUCATION

AMNAJ BUASIRI : DEVELOPMENT OF THE MODEL FOR THE INTERNATIONAL UNIVERSITY OF BUDDHIST MONKS IN THAILAND. THESIS ADVISORS : ASSO.PROF. PORNCHULEE ACHAVAMRUNG. Ed.D ; PRADHAMMAPIDOK. 474 pp. ISBN 974-633-755-6

The purpose of this study is to propose a model for an International Buddhist Monk University in Thailand by using Future Scanning Research Method. It is also basic naturalistic inquiry, encompassing documentary search, observation, seminars, interviews, forums, data analysis, synthesis of results and feasibility studies as attested by the connoisseurship model. The results revealed a model of IBMU with the following characteristics.

1. **LEADERSHIP** : The IBMU is to have a Board of Trustees as the highest executive entity, served by both monk and lay members; a faculty senate to protect the rights and benefits of faculty members from various nations; an Academic Council to support academic endeavors of the university; a monk rector to administer the institution according to university policies.

2. **DOCTRINE** : The IBMU is to uphold a philosophy reflecting internationalization "Wisdom is the Global Light". Its purpose and mission are to conduct inquiries, disseminate Buddhism on a global scale, train Buddhist legacies, teach and exchange academic ideas for society and the world, maintain, transmit and cultivate world civilization and support world peace efforts. The university is to possess its own founding legislation and ownership is to be in form of a foundation.

3. **PROGRAM** : Initially only undergraduate programs would be offered, with Buddhist studies as the core curriculum, which is to be applied as the basis for the expansion of knowledge in other subject matter. English is the medium of instruction, with self-directed learning methodology inherent in monkhood. Social altruism is to be the motto and a special international student service center is to be established.

4. **RESOURCES** : Faculty are to be both monks and laypeople from various countries working in union, with the requirements of basic knowledge and beliefs in the religion, coupled with international experiences. Budgets are to be derived from both government and the foundation.

5. **INTERNAL STRUCTURE** : The internal governance is to compose of various faculty boards, taking charge of various university operations with its own internal rules and regulations.

The feasibility study was positive in putting the model to reality by internationalization through improvement and development of the existing monk universities. Discussions were delineated and recommendations were duly offered.

ภาควิชา..... อุดมศึกษา

สาขาวิชา..... อุดมศึกษา

ปีการศึกษา..... 2539

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	ความสำคัญและความเป็นมาของการพัฒนารูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ	1
	คำถามในการวิจัย.....	13
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	13
	ขอบเขตของการวิจัย.....	13
	คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	15
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	19
2	เอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง.....	20
	การศึกษาด้านศาสนาและความเป็นนานาชาติ.....	21
	สาระสำคัญทางพุทธศาสตร์.....	65
	การสร้างสถาบันและรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ.....	87
	การวิจัยเพื่อหารูปแบบ.....	119
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	147
	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	147
	- ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในปัจจุบัน และ มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ	147
	- ขั้นตอนที่ 2 การประชุมสัมมนา เรื่องรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ในประเทศไทย.....	155
	- ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์ นานาชาติ ในประเทศไทย ไปดำเนินการ	156
	- ขั้นตอนที่ 4 การเปรียบเทียบองค์ประกอบและภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในปัจจุบัน กับ มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ในประเทศไทย...	157

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	159
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับองค์ประกอบและภารกิจของ มหาวิทยาลัยสงฆ์ ในปัจจุบัน และความเป็นนานาชาติ ทางการอุดมศึกษา	160
ตอนที่ 2 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและภารกิจ ของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ (ครั้งที่ 1)	183
ตอนที่ 3 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ.....	202
ตอนที่ 4 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและภารกิจ ของมหาวิทยาลัยสงฆ์	242
ตอนที่ 5 ผลการสัมมนา เรื่องรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ในประเทศไทย	279
ตอนที่ 6 ผลการตรวจสอบการนำรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ไปดำเนินการจริง	309
ตอนที่ 7 การเปรียบเทียบองค์ประกอบและภารกิจ ระหว่าง มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ กับ มหาวิทยาลัยสงฆ์ ปัจจุบัน เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นนานาชาติ	341
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	364
ข้อค้นพบ	365
การอภิปรายผล	376
ข้อเสนอแนะ	384

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	จำนวนผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ ทั่วโลก 8
ตารางที่ 2.1	จำแนกมิติการศึกษาพระพุทธศาสนาของประเทศต่าง ๆ 35
ตารางที่ 2.2	หลักสูตรนานาชาติในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน 60
ตารางที่ 2.3	ดัชนีชี้ปัญหาของบางประเทศและประเทศไทย 63
ตารางที่ 2.4	ปัญหาทางสังคมไทยเทียบกับประเทศอุตสาหกรรมบางประเทศ 65
ตารางที่ 4.1	รายชื่อเอกสารและสิ่งพิมพ์ที่ใช้อ่านวิเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบ และภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์ปัจจุบัน 177
ตารางที่ 4.2	รายชื่อเอกสารและสิ่งพิมพ์ที่ใช้อ่านวิเคราะห์เกี่ยวกับ ความเป็นนานาชาติของการอุดมศึกษา 181
ตารางที่ 4.3	ภาพ Scenario องค์ประกอบและภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์ นานาชาติ 184
ตารางที่ 4.4	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลที่ได้จากการ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิของมหาวิทยาลัยสงฆ์ 202
ตารางที่ 4.5	ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เรื่ององค์ประกอบ และภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบัน 203
ตารางที่ 4.6	ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเรื่ององค์ประกอบ และภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ 218
ตารางที่ 4.7	ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในปัจจุบัน 243
ตารางที่ 4.8	ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและภารกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์ นานาชาติ 257
ตารางที่ 4.9	ผลการสังเคราะห์รูปแบบของมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ที่ปรับปรุงแล้วหลังการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในประเทศไทย 284
ตารางที่ 4.10	ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบ มหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติไปดำเนินการจริง 310
ตารางที่ 4.11	ผลการปรับปรุงรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ในประเทศไทย 313
ตารางที่ 4.12	ผลการเปรียบเทียบรูปแบบมหาวิทยาลัยสงฆ์นานาชาติ ในประเทศไทยกับสภาพมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบัน 344

สารบัญแนภาพ

		หน้า
แผนภาพที่ 2.1	ผังการศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย	34
แผนภาพที่ 2.2	องค์ประกอบพระไตรปิฎก	80
แผนภาพที่ 2.3	องค์ประกอบพระวินัยปิฎก	80
แผนภาพที่ 2.4	องค์ประกอบพระสุตตันตปิฎก	80
แผนภาพที่ 2.5	องค์ประกอบพระอภิธรรมปิฎก	80
แผนภาพที่ 2.6	การแยกนิกาย 18 นิกาย	86
แผนภาพที่ 2.7	วัฏจักรชีวิตขององค์การหรือสถาบัน	89
แผนภาพที่ 2.8	สรุปการจัดการอุดมศึกษาของโนลส์	92
แผนภาพที่ 2.9	สรุปปรัชญาการศึกษาของบลูเบเคอร์และรูดี	95
แผนภาพที่ 2.10	สรุปมิติการจัดสถาบันอุดมศึกษาของอัลทบัค	96
แผนภาพที่ 2.11	สรุปการจัดสถาบันอุดมศึกษานานาชาติของอีเมอร์สัน	98
แผนภาพที่ 2.12	สายงานการบริหารในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	105
แผนภาพที่ 2.13	การแบ่งส่วนราชการในคณะวิชา	107
แผนภาพที่ 2.14	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีการจัดการอุดมศึกษา ของโนลส์ กับความเป็นนานาชาติ	122
แผนภาพที่ 2.15	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาการศึกษา ของบลูเบเคอร์และรูดี	124
แผนภาพที่ 2.16	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมิติการจัดสถาบันอุดมศึกษา ของอัลทบัค กับความเป็นนานาชาติ	126
แผนภาพที่ 2.17	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการจัดสถาบันอุดมศึกษา ของอีเมอร์สัน กับความเป็นนานาชาติ	128
แผนภาพที่ 3.1	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	148
แผนภาพที่ 4.1	ผลการวิเคราะห์เอกสารองค์ประกอบและภารกิจ ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบัน	161
แผนภาพที่ 4.2	โครงสร้างการบริหารงานของมหาวิทยาลัยสงฆ์	176

